

Asia: VN/24182/2023-OM-35

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eläintenpitokieltoa koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Näkemyksenne eläintenpitokiellon määräämisperusteita ja kiellon voimassaoloaikojen vähimmäiskestoja koskevasta sääntelyehdotuksesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hovioikeus pitää perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan eläintenpitokielto määrättäisiin pääsääntöisesti myös perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen perusteella, ellei määräämättä jättämiselle ole painavia syitä. Muutos vahvistaa sääntelyn johdonmukaisuutta suhteessa törkeää tekemuotoa koskevaan nykyiseen lähtökohtaan, lisää ennakoitavuutta ja vastaa lausuntopalautteessa esiin nousseeseen tarpeeseen tehostaa kiellon käyttöä.

Hovioikeus katsoo kuitenkin, että tuomioistuimen harkintavallan säilyttäminen eläintenpitokieltoa määrättäessä on tärkeää. Eläinsuojelurikokset ovat taustatekijöiltään moninaisia, eikä liian kapea pakottava sääntely kaikissa tilanteissa johda oikeasuhtaiseen lopputulokseen. Harkintavallan säilyttäminen mahdollistaa yksittäistapauksen olosuhteiden huomioon ottamisen, mikä on myös perus- ja ihmisoikeusjärjestelmän näkökulmasta keskeistä.

Hovioikeus pitää eläintenpitokiellon vähimmäiskeston nostamista esitetyllä tavalla perusmuotoisissa rikoksissa kolmeen vuoteen ja törkeissä tekemuodoissa viiteen vuoteen lähtökohtaisesti perusteltuna. Nykyinen yhden vuoden vähimmäiskesto on esityksessäkin kuvatulla tavalla lyhyt suhteessa niihin tavoitteisiin, joita kiellolla pyritään saavuttamaan. Pidempi vähimmäiskesto voi tukea uusintarikollisuuden ehkäisyä ja eläinten hyvinvoinnin turvaamista. Samalla hovioikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että vähimmäiskeston korottaminen korostaa entisestään tarvetta tehokkaalle ja toimivalle menettelylle kiellon muuttamiseksi tai kumoamiseksi tilanteissa, joissa kiellon jatkaminen ei enää ole perusteltua.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskevasta sääntelyehdotuksesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hovioikeus pitää kannatettavana sitä, että lainsäädäntöön ehdotetaan otettavaksi nimenomainen menettely kiellon muuttamiseksi ja kumoamiseksi. Tämä lisää sääntelyn joustavuutta ja oikeasuhtaisuutta. Menettelyn säätäminen on erityisen tärkeää nyt ehdotettujen pidempien vähimmäiskestojen vuoksi. Ilman tällaista mekanismia sääntely voisi johtaa yksittäistapauksissa kohtuuttomiin lopputuloksiin.

Hovioikeus korostaa kuitenkin, että muuttamista ja kumoamista koskevien edellytysten tulee olla riittävän selkeät ja ennakoitavat, menettelyn tulee olla prosessuaalisesti tehokas ja tuomioistuimella tulee säilyä riittävä harkintavalta kiellon muuttamisesta tai kumoamisesta päätettäessä.

Ehdotettu muutos on uusi menettely ja sellaisena se tulee lisäämään tuomioistuinten työmäärää, mikä edellyttää myös asianmukaisia lisäresursseja.

Näkemyksenne luonnoksesta eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinnin ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden osalta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hovioikeus pitää ehdotusta ilmoitusvelvollisuuden laajentamisesta perusteltuna. On johdonmukaista, että myös kiellon muuttamista ja kumoamista koskevat ratkaisut ilmoitetaan rekisteriin, jotta valvontaviranomaisilla on ajantasainen tieto kiellon sisällöstä. Rekisterin ajantasaisuus on keskeistä, koska eläintenpitokieltoa valvotaan pitkälti rekisterin avulla.

Hovioikeus kuitenkin korostaa, että ilmoitusmenettelyn tulee olla teknisesti sujuva ja automatisoitu (AIPA). Tuomioistuinten hallinnollista työtaakkaa ei tule lisätä tarpeettomasti ja rekisteritietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus on varmistettava.

Näkemyksenne ehdotetusta eläintenpitokiellon rikkomisen rangaistusasteikosta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hovioikeus pitää perusteltuna, että eläintenpitokiellon rikkomisen siirretään rikoslakiin ja että rangaistusasteikkoon lisätään vankeusuhka. Muutos korostaa kiellon merkitystä, mahdollistaa tehokkaamman valvonnan, parantaa sääntelyn systematiikkaa ja yhdenmukaistaa sääntelyä muiden kieltomenettelyjen kanssa (esim. lähestymiskielto, liiketoimintakielto).

Hovioikeus kuitenkin korostaa, että rangaistusasteikon ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen. Soveltamiskäytännössä on huolehdittava siitä, että vähäiset rikkomukset eivät johda suhteettoman ankariin seuraamuksiin. Hovioikeus katsoo, että ehdotettu vuoden enimmäisrangaistus on lähtökohtaisesti kohtuullinen.

Näkemyksenne luonnoksessa ehdotetulle lainsäädännölle vaihtoehtoisista keinoista?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hovioikeus katsoo, että pelkkä rikosoikeudellisen sääntelyn kiristäminen ei yksin riitä saavuttamaan asetettuja tavoitteita. Erityisesti uusimisriskin kannalta keskeiset tekijät eivät ole yksinomaan rikosoikeudellisin keinoin hallittavissa, mikä käy ilmi myös esityksen taustaselvityksistä.

Vaihtoehtoisina tai täydentävinä keinoina tulisi tarkastella eläinsuojeluvalvonnan tehostamista, viranomaisyhteistyön kehittämistä, ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä (esim. ohjaus, neuvonta) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimia tilanteissa, joissa taustalla on esimerkiksi hoivakyvyn puutteita tai mielenterveysongelmia. Vaihtoehtoiset ja täydentävät keinot lisäävät kuitenkin viranomaisten työmäärää, mikä puolestaan edellyttää asianmukaisia resursseja.

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hovioikeus esittää lisäksi seuraavat huomiot:

Syyttäjän vaatimistaakan osalta nykyjärjestelmän säilyttämistä voidaan pitää perusteltuna vastaajan oikeusturvan kannalta.

Ehdotetut muutokset lisäävät seuraamusten ankaruutta, mikä edellyttää korostunutta huomiota suhteellisuusperiaatteen huomioimiseen lakia sovellettaessa.

Ehdotetussa rikoslain 17 luvun 23 c §:ssä säädettävä uusi hakemusmenettely lisää tuomioistuinlaitoksen työmäärää ja resurssitarvetta.

Esitysluonnokseen sisällytettyjen voimaantulosäännösten perusteella on tulkittavissa, että uusi hakemusmenettely on tarkoitus ulottaa koskemaan myös ennen voimaantuloa määrättyjä eläintenpitokieltoja. Epäselvyyksien välttämiseksi asiaa koskeva maininta voi olla aiheellista sisällyttää vähintään esitöiden tasolle.

Kukkurainen Riitta

Itä-Suomen hovioikeus - Lausunnon ovat valmistelleet Johanna Puukka ja
Juha Perho